

Een dorp zonder kermissen is ondenkbaar. Een mens moet er toch af en toe eens kunnen “de riem afleggen”. In een landelijke gemeenschap worden ze van oudsher op het eind van de zomer gevierd om na de zware arbeid op het land in de oogstperiode nog een keer flink door te zakken voor men de lange winter indook. Niet alleen de jaarlijkse dorpskermis op het marktplein was een evenement, maar ook in de kleinere kring van straat of wijk werd in diezelfde week kermis gevierd.

Luc Haeghebaert bekeek de historiek van één verdwenen en één nog stand houdende kermis in onze gemeente. Velen zullen zich nog de populaire “Stretjeskermesse” herinneren. Op de wijk Potteriestraat - De Padde daarentegen houdt de traditie stand.

Heemkundige kring Karel Van de Poele

KERMIS

Heel zorgvuldig luisteren
naar het mika windscherm
van renners voorbij je huis
op zaterdag.

De dag grauwet als asbest-cement
kleurt je broek met speeksel
en langdradige adem.

In de danstent wordt de nacht
heel zacht onder de blouse van het buurmeisje.

De sterren staan opgefokt
met hormonen, dagenlang
boven het frietkraam.

Piet Brak in "VELO-DROMEN", een dicht- en prozabundel, samengesteld door Patrick Cornillie & Paul Rigolle (verschenen in 1994).

75 jaar feesten op kermismaandag

Luc Haeghebaert

In 1995 werd met een feestelijke receptie op het gemeentehuis herdacht dat de feesten in de Potterie- en de Zwevezelestraat 75 jaar bestonden. In feite dateren de oudste sporen van die feesten van voor de Eerste Wereldoorlog, zodat de viering van vorig jaar eerder een herdenking was van de heropricting. De tekst die hier volgt, is gebaseerd op documenten die we terugvonden in het gemeentelijk archief en heeft zeker niet de pretentie om volledig te zijn. We noemen het dan ook een "bloemlezing" doorheen enkele documenten uit het gemeentelijk archief. Gezien ze georganiseerd worden op de wijk waar ons lokaal "Den Trolley" gelegen is, zijn die feesten ook voor onze kring niet zonder betekenis.

Aan de Heeren Burgemeester, Schepenen en Leden van den Gemeenteraad

Wijnen.

Wij ondergetekenden, verenigde herbergiers der
Potteriestraat en Zedekerk, nemen de verbodige vrijheid u ons geen
hulpgebed van voorspan te vragen; ten einde op Kermismaandag in
ons gemeente de jaarlijksche volksvermaken in te richten, bestaande
naamlyk in: Bierhoest

Kelchhoest

Allehande volkspelen

en Tuurwerk.

In de hoop, wijnen, dat Gij onze aanvraag gunstig zult
overwezen bieden wij u de verzekering onzer byzonder hoopachtig

Dierkenvelder den 19de Augustus 1913

Wm. Gh. Deringh
J. Van Nieuwenhove
L. Herwaake
H. Deconinck
A. Herwaake
D. Volckaert
J. Vereecke
J. Van Kollbeke

Subsidieaanvraag van de verenigde herbergiers (bron: G.A.L. Fonds feestelijkheden).

De feesten ontstonden wellicht in 1911 want in dat jaar vinden we voor de eerste keer terug dat het gemeentebestuur een royale subsidie gaf van 100 BEF. Brouwer August Depuydt, toenmalig schepen en woonachtig op het Kerkplein mocht ze in ontvangst nemen. Ook in 1912 werd een gemeentelijke subsidie gegeven. Het oudste programma van de feestelijkheden dat we kennen dateert uit 1913 en is te lezen op de aanvraag van de “*Verenigde herbergiers der Potteriestraat en Paddehoek*” die tot doel had een toelage van 100 BEF te bekomen. Het programma bevatte: een eierkoers, een velokoers, allerhande volksspelen en vuurwerk (zie vorige pagina).

De buurt kende toen 8 herbergen: weduwe Charles Deurinck, Felix Van Moerkerke, L. Vervaeke, Henri Decroix, Achiel Vervaeke, A. Volckaert, Jules Vereecke en Ferdinand Van Hollebeke. Gedurende de Eerste Wereldoorlog lagen de feesten stil. Pas in 1919 werd de draad terug opgenomen en werd een programma samengesteld dat er als volgt uitzag:

Volksfeesten, Potterystraat, 150 frs. prijzen

om 2 uur:	Doolkoers
om 3 uur:	Eierkoers voor oude velos systeem Dousselaere
om 4 uur:	Prachtige velokoers voor beginnelingen
om 8 uur:	Vuurwerk

De gemeentelijke subsidie was echter, wellicht omwille van de oorlogsomstandigheden, teruggebracht naar 75 BEF.

In 1929 was er om 3 uur een velokoers van 50 km voor beginnelingen met 450 BEF prijzen.

In 1930 was er een koers voor onderbeginnelingen met 500 BEF aan prijzen en premies. De inschrijvingen gebeurden in herberg “Ma Campagne” bij Felix Vanhoutteghem (thans Daniël Vanderhaeghe - Kerkplein 7). Na de koers waren er volksfeesten en om 8 uur “prachtig vuurwerk” en doolkoers met 100 BEF prijzen.

Het prijzengeld varieerde blijkbaar van jaar tot jaar want in 1931 was er slechts voor 350 BEF prijzen voorzien.

In 1937 waren de feesten uitgebreid tot de Koolkampstraat, want toen vroegen de “*Verenigde Herbergiers van de Potterie-, Swevezele- en de Coolscampstraten*” een subsidie aan voor de feesten. De aanvrager was Achiel Beernaert; de andere herbergiers: Achiel Haelewyn, weduwe A. Baert, Emiel Volckaert (*De Padde*), Alidor Billiet (*Café Swevezele*), Arthur Goddyn, Clotilde Reynaert (*De Vlaamsche Leeuw*), C. Demeyere. In totaal waren er toen 9 herbergen.

In 1938 was er een “*velokoers voor beginnelingen, van juniors uitgesloten, 35 km. op goede baan en 400 frank prijzen en schoone premiën*”. Daarna was er prijsloting in al de herbergen, 's avonds vuurwerk en de feesten werden opgeluisterd door “*het muziek*”.

Gedurende de Tweede Wereldoorlog, in tegenstelling tot de periode 1914-1918, gingen de koersen gewoon door.

In 1952 zag het programma er als volgt uit:

10 uur:	Duivenvlucht uit Le Touquet bij Emiel Volckaert in Café "De Padde"
14 uur:	1ste Grote Kermismaandagprijs voor Liefhebbers (juniors) 5000 fr. prijzen en talrijke premiën - 110 km. op goede banen Inschrijving bij Willy Vanantwerpen (café De Gouden Leeuw) aanzet bij Sylveer Vanparijs (De Kroon) Aankomst bij Julien Debackere prijzdeling bij Julien Samijn (thans Motocross) Gedurende en na de koers wandelconcert der plaatselijke muziekmaatschappijen.
19 uur:	Finale van de Grote Zangcrochet in de Potteriezaal - 5000 frank prijzen"

Er was blijkbaar gekozen voor een andere categorie renners aangezien het de eerste grote prijs was. Ook het aantal kilometers en de prijzenpot waren gevoelig verhoogd.

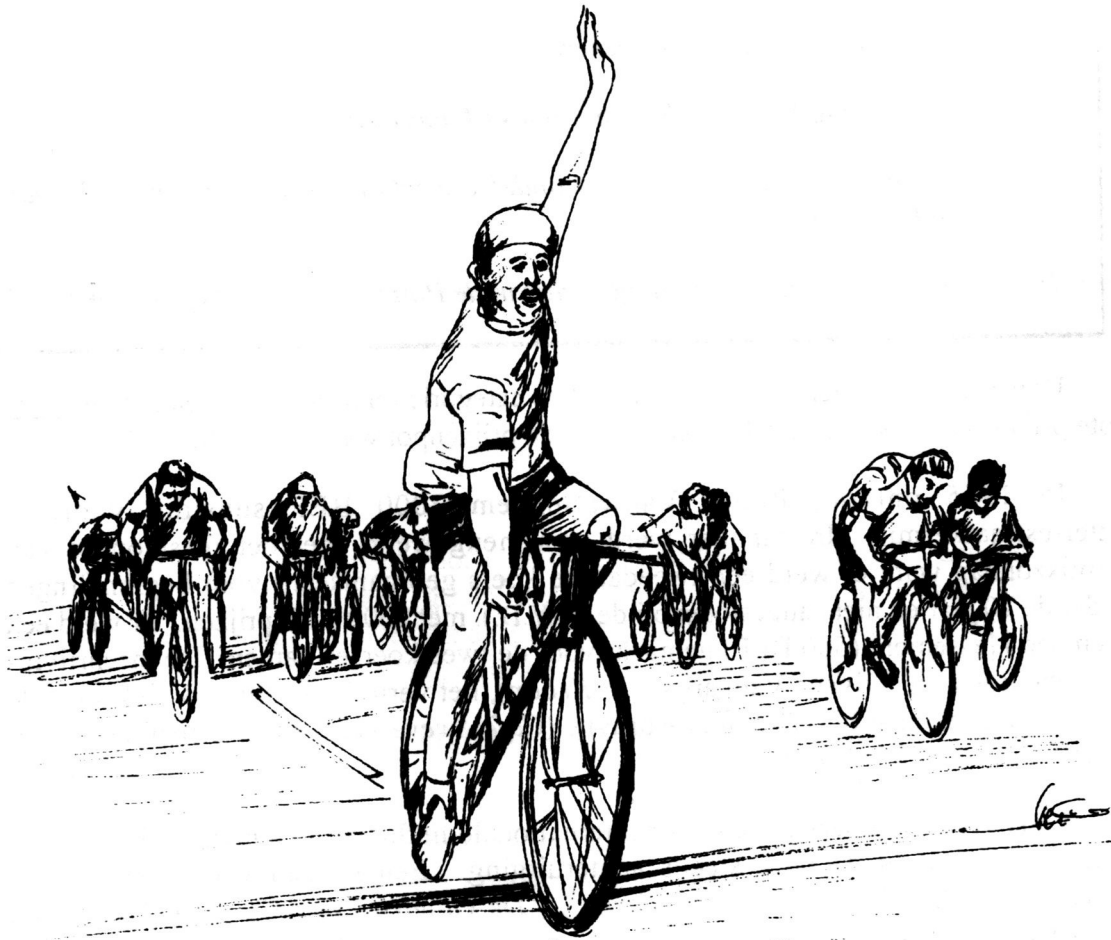
In 1955 ontving Roger Vanwalleghem 2000 BEF subsidie voor de Potteriestraatkermis. In dat jaar werd er samengewerkt met het feestcomité van Kermiszondag want er werd een tweedaagse koers georganiseerd voor beginners (onder de 20 jaar en niet aangesloten bij de B.W.B.) met 2000 BEF prijzen. Er werd een algemeen klassement (500 BEF) gemaakt voor de twee koersen samen. De inschrijvingen gebeurden bij Sylveer Vanparijs (*De Kroon*), het vertrek bij Emiel Volckaert (*De Padde*), de aankomst bij Germain Debruyne (*Café Swevezele*) en de prijsuitdeling bij Julien Samyn (*De Motocross*).

Later werd de koers er één voor internationale liefhebbers. Opvallend is dat het aantal herbergen in de wijk steeds achteruitging. Eén na één verdwenen "*Café Swevezele*", "*De Leeuw van Vlaanderen*", "*De Gouden Leeuw*", "*De Padde*" en "*De Kroon*"¹ zodat thans alleen "*De Motocross*" nog overblijft en men moet werken met gelegheidscafés, waaronder ons lokaal "Den Trolley" er één is. Het verdwijnen van al die herbergen heeft ook tot gevolg gehad dat de feesten beperkt werden tot een wielervedstrijd "sans plus". Ondanks het verdwijnen van de herbergen is het huidig comité onder het voorzitterschap van Fleury Sauer, vastberaden om de koers met meer dan 75 jaar traditie, met veel enthousiasme in stand te houden. We hopen met de kring dat ze daar in slagen.

Het huidig comité bestaat uit:

Fleury Sauer (voorzitter), Frans Vankeirsbilck, André Pollet, Geert Colpaert (secretaris), Gabriël Deblaere, Danny Lievens, Roger Claeys en Marcel Decloedt.

1 Deze verdwenen herbergen zijn niet vernoemd in chronologische orde van verdwijnen - Nvdr.

Heemkundige